

Historieseminar om «hjemmeseilere», sjøfolk som seilte i tysk-kontrollerte farvann under andre verdenskrig

Sted/arrangør: Norsk senter for krigsseilerhistorie ved ARKIVET freds- og menneskerettighetscenter i Kristiansand.

Når: 15.–16. november 2023.

Tema:

I de siste 10-15 årene har krigsseilerne fått økt oppmerksomhet i det norske samfunnet. Jon Michelets romanserie og spillefilmen «Krigsseileren» har begge bidratt sterkt til dette. Både i historieforskningen og i populærkulturen er det sjøfolkene som seilte for de allierte under Nortraship som hittil har fått mest omtale. Seminaret på ARKIVET i november vil imidlertid sette søkelyset på de norske sjøfolkene som seilte i tysk-kontrollerte farvann mellom 9. april 1940 og 8. mai 1945, de såkalte «hjemmeseilerne».

Disse sjøfolkene sørget for nødvendig transport av varer og mennesker for det norske sivilsamfunnet under den tyske okkupasjonen. Men de måtte også bidra i transporten av soldater, våpen, olje og andre varer for okkupasjonsmakten. Etter krigen ble hjemmeseilerne utsatt for både marginalisering og mistenkeliggjøring. De ble ikke omfattet av Tilleggsloven om krigspensjon i 1968 eller av Stortingets Ex gratia-ordning i 1972. De ble heller ikke nevnt i den offisielle unnskyldningen fra den norske regjeringen i 2013. Svært få hjemmeseilere har i offentligheten fortalt sin historie.

Uteseilerne (i Nortraship) aksepterte aldri hjemmeseilerne som fullverdige medlemmer i Krigsseilerforbundet. Det er først de senere årene at det er blitt vanlig å regne hjemmeseilerne med i betegnelsen «krigsseilere». I Krigsseilerregisteret er hjemmeseilerne inkludert blant de sjøfolkene som skal få sin krigshistorie dokumentert, og en systematisk registrering av denne gruppen vil starte i 2024. En av målsettingene for dette seminaret er å styrke det faglige grunnlaget for å kunne gjennomføre en slik registrering på en god og gjennomtenkt måte.

På denne bakgrunnen er målsettingen for dette seminaret å avdekke ny kunnskap om de norske sjøfolkene som seilte i tysk-kontrollerte farvann mellom 9. april 1940 og 8. mai 1945. Her er *noen* aktuelle spørsmål: Hvem var de og hvordan var deres dagligliv? Hvordan opplevdes det å seile under tysk kontroll og med fare for å bli angrepet av allierte styrker? Hvilken betydning hadde deres arbeid for det norske samfunnet og for den tyske okkupanten? I hvilken grad og i hvilket omfang seilte de under tvang? Var det noe skille mellom sjøfolk som seilte langs norskekysten og de som seilte til kontinentet eller Østersjøen? Hvilken betydning hadde det for sjøfolkene om hva skipene fraktet og om skipet var i norsk eller tysk tjeneste? I hvilken grad bidro sjøfolkene i motstanden mot Nazi-Tyskland, og hvordan ble de i så fall straffet? Hvordan opplevde disse sjøfolkene etterkrigstiden i forhold til andre krigsseilere? Og hvordan ble sjøfolkenes arbeid i tysk-kontrollert farvann vurdert i samtiden og i etterkrigstiden?

Norsk senter for krigsseilerhistorie har siden 2014 hatt som gjennomgående faglig ambisjon å studere sjøfolks historie ved hjelp av internasjonale perspektiver der det er mulig og relevant. Derfor vil også komparative perspektiver på historien om hjemmeseilerne være svært velkommen.

Foredragene skal vare i 25-30 minutter etterfulgt av 5-10 minutter med spørsmål og diskusjon. Aksepterte foredragsholdere vil motta et mindre honorar, i tillegg til å få dekket reise og opphold.

Frist: Et sammendrag på 250-400 ord sendes til btr@arkivet.no innen 10. juni 2023.

Kontaktperson: Bjørn Tore Rosendahl, historiker PhD og leder av Norsk senter for krigsseilerhistorie. Tlf.: 92 08 92 18. E-post: btr@arkivet.no.